

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De varitate ingeniorum, & excellentia in mæchanicis. Capvt II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

batur, ipse, quasi Deus aliquis in medio collocatus, ad nutum compositus cursus, recursusque stellarum contemplabatur, plucebat, nungebat, tonabat, fulminabat, permiscebat omnia. Simili profecto ratione animus in capite, tanquam in arce posuit sedet, & dominatur: nunc (vt ait Plato) cupiditatum gynecaea dispensat, nunc acrimonia andronem regit, nunc desideria, voluti volutantes prodomos emittit, nunc furiales irarum exercitus & castris educit, nunc serena luce circumseptus summius renidet, nunc variis affectuum turbibus totus circumstrepit. Atque cum talis, & tantus ipse sit, duas habet facultates omnium prestantissimas, quibus, veluti manibus rerum apprehendit species: intellectum dico, & voluntatem: hac enim in amorem fertur, & odium illo vera discernit a falsis, inuestigat, capit, cognoscit, & si acutior fuerit, atque soletior, hoc vocatur ingenium, cuius, Deus bone, quanta est velocitas, quam celeres motus, & plane ignei! Vis diuinitissimas terrarum partes peragrare: iam peragravit, praecipis Oceanum tranare: iam tranauit: iubes in caelum euolare? iam euolauit: cupis detinere? non potes: quos enim obices oppones? pone terrae molem, penetrabit; pone claustra adamantina, perumpet, pone caelum, perfringet, ad extremam vique naturam peruadet, & si quid extra est, scrutabitur.

Plato.
apud Dion.
Ingenium
quid?

De varietate ingeniorum, & excellentia in machanis.

CAPVT II.

Ed vt agrorum, ita & ingeniorum magna est varietas, alia enim aurea, alia argentea, alia ferrea, alia etiam plumbea videntur: ex quo antiquorum nonnulli, diuinctas animorum species esse voluerunt, quos adeo functione diuersos cernerent. Animaduerte, quae so, quisquis es, & in eo mecum mirare exultantis naturae ludum. Ex hac parte Seneca duo nomina millia semel audita, Coriscus vero adolescens triginta sex millia refert fideliter: ex illa Amphistides ad quatuor vsque numerat, Melitides ad quinq; die illi vltra pergat, non potest, ad summum venit memoriae. Ex hac Mithridates duarum & viginti gentium, quas habet in ditone linguas percellit: Ex illa Caluiscus, ne Priami quidem, & Vlyssis nomen, quod tamen quotidie vsurpat, satis habet expeditum. Ex hac Herodes Atticus comu

Mauretius in
variis lo-
tionibus.

Seneca.
Philost. in
Herodote.

quoddam Amalthea Oceanus eruditionis, & eloquentiae, cuius doctissimi quique (si Philostrato credimus) frustra, & particulae appellatur, magna totius orbis terrarum admiratione declamat, docet, scribit: ex illa Herodis filius primas literas addiscere non potest, vrget pater, & vt opulentia aequabat reges, nobilis ludi magister, viginti quatuor pueros honorarios nomine literarum insignitos dat filio, vt vnus Alpha, alter Beta, tertius Gamma, & ita deinceps omnes appellarentur, habet in feruis quotidianis alphabetum stupidus adulescens, laborat tamen in ediscendo. Ex hac parte Didymus Grammaticus Bibliolathas apud Athenaeum, vt nominatur a Demetrio Troezenio tria millia librorum, & quingentos scribit; ex illa infiniti sunt rudes, & analphabeti. Ex hac Q. Caecilius Mercellus Macedonius triumphator illustrissimus, cuius caput, velut quaedam prouenturae officina; ex illa Q. Metellus Caprarius eius filius omnino stupidus, cui stomachatus magnus Scipio dixisse fertur: si quantum pareret mater eius, a sinum fuisse parituram. Quid si opera iam conferantur: quid si illa admirabilis opificum industria prodeat in lucem? Archimedes onustam nauem, quam non ingens hominum multitudo loco mouere potuisset, sol molitus est, traxitque quo voluit, caeli motus ludit in vitro; Vide Tostad ad summum Iouis aemulus tonitru perstrepuuit, coruscationem incendit, fulmina iacularus est. Architas volantem columbam fabricauit, Albertus magnus (vt ferunt) loquentem statuat, opus triginta annorum, quod vno momento diuus Thomas contriuit. Myrmecides quadrigam eburneam muscae alis, nauim apiculae pennis intexit, alius casum Phaetonis in gemma annuli scitissimis lineolis exarauit, alius in Achate nouem musas cum Apolline impressit: melius superiori saeculo Cappocius Senensis totam de morte Christi historiam, res, actus, personas, elegantissimo artificio in suis vnguib; delineant: melius quoque Fraciscus Alumnus, qui symbolum Apostolo u, & Euangelium Ioannis, in denario orbiculo magna Caroli quinti, & Clementis sep imi admiratione descripsit. Quid in horologijs, vt triumpharunt ingenia: Alia folijs, & iunae cursus definiunt, alia quavis hora homines e somno excitant, & lumen accendant, alia stultas accedentes, & recedentes linguarum ictibus referunt. Ex eo enim, quod Antonius Perfarum ad Carolum magnum In peccatorum

Cic. de vi-
diciis.

Claud. in
sphaera Ar-
chimed. in
Vide Tostad
um in Ge-
nesin.

Mauius.

Galen. l. 17.
de usu par-
tium
Vide dies
canic.

misit anno octingentesimo septimo, duodecim equites modò singuli, modò bini, modò terni, modò vno agmine omnes apertis tot fenestris turmatim exiliebant, exercitum dixisses è portis castrorum erumpentem. Num verò prodigio simile est, quod horologium cum campanula, & indice, cum tot libramentis currentibus, & recurrentibus rotulis, in Caroli quinti annulo peritissimus artifex inclusit: Confer nunc ista ingenia cum Albanis, & Thracibus, qui solem disci cum magnitudine esse iudicans, lunam capiti impendentem timent, ne cadat; cœlum scalis posse adiri putant, vitro parente nati sint nesciunt; testas, & lapides scœno molliunt; lumen extinguunt, ne à pulicibus pungantur.

Causa huius varietatis.

CAPVT III.

Equidem diuersos specie animos asserere temerarium duco: at omnes virtute, & dignitate pares esse, nec referre, vtrum anima sit Agamemnonis, an Theisire, Alexandri, & Margite, Iulij Cesaris, an Bambalionis, multorum, & grauissimorum hominum sententijs hæc opinio non mediocriter refragatur.

Quid enim aliud est, quam maximum ornamentum ex vniuerso tollere disparitatem perfectionis? quàm Deum similem illi pictori facere, qui præter cupressos pingere nihil poterat? Nunquid ipse eodem lumine stellas omnes incendit, eodem virore arbores irradiat, eadem purpura vestit flores? An quod facit in floribus, stellis, arboribus, hoc ipsum facere non poterit in mentibus? Ex eius fortasse natura repugnat? at immensa est & inexhausta virtus. Ex animis? nihil minus, sequuntur enim, vt mollis cera pollicem fingentis Dei. Haud negarim aliquid syderibus, multum loco, corporis temperamento non parum, institutioni plurimum tribui oportere, à quibus ingenia varijs modis affici videamus. Nam, qui sub crasso aere nascuntur, obrusiores, vt Bœotios; qui sub puro, & delicato, ingeniosiores, vt Athenienses fieri, satis, superque trita veterum dicta docuerunt: ex institutionis verò fonte manauit tanta, quæ in diuersis gentibus cernitur ingeniorum dissimilitudo. Perfæ ferè omnes otiosi, propter Palatinæ opera assidua obsequia Syri cupidi, & auari, vt qui in continua resi-

stitoria exercitatione tererentur. Assani molles, vt quorum patria delicijs afflueret, Alexandrini derisores, vt qui à puero diceria, & sales fingerentur, Cappadoces, Cilices, Cretenfes mendaces, & fraudulentos, vt mari, & nauticis rebus affucti, Campani superbi, & arrogantes, quales in summa rerum affluentia nati homines esse solent, & ista quidem ad communes ingeniorum propensiones huc, vel illuc inflectendas vim habent non mediocrem, at in magnis ingenijs aliqua vis est superior, quæ Dei lumine accenditur: quemadmodum enim in corporibus videmus, etsi omnia ex primo luto, quod magnus ille architectus singulari artificio machinatus est, sciamus esse profecta. Tamen quæ in pulchritudine, & deformitate: quæ in robore, & debilitate: quæ in agilitate, & tarditate discrimina cernimus: Rusticellus Hercules mulum suum tollebat humeris. Athanatos quingenario thorace plumbeo indutus, cothurnisque quingentorum pondo calcatus (præclara Venetis fundalia) per scenam ingrediebatur. Adolescens Turca sub Ferdinando Gonzaga, corpore haud quidem magno, sed tereti, assumpto homine in humeros, per funem ad dimidium recti anguli accliuem adiectis gladijs triu feruè palmorum longitudinis præacuaris, acieq; nouacula pedum mallcolis ascendebat, adeò distentus, vt nec in plano facile fuerit sic ambulare: inde funi superpositam tabulam passibus traieciat: cum vix ipsa, vel momento rudenti insistere posset, mox suppositis patellis aneis absque vinculo, quas extentis pedibus retinere cogebatur, per eundem funem ambulabat. Quis non stupeat, & nostra corpora scitilia, hoc acreum, aut igneum esse dicat. Ita in ingenijs euenire solet, dices alia ex cælo delibata, alia ex halitu luti expressa: diuinus Plato aspersos quidem omnibus igniculos esse dicebat, sed in alijs languidiores, in alijs aciores. Mercurius ille ter maximus animis, antequam in corpora laboreretur, craterem mentis singulis esse propositum fingebat, quem alij tantum delibarent, alij modice biberent, alij plenius, quidam se rotos in eum ingurgitarent, qui omnium essent ingenij splendore florētissimi: Quis quid est, gaudeant bene nati, & qui à natura animam bonam, bonam mentem, bonum ingenium sortiti sunt. Hoc primum cultura nostra fundamentum statuo.

Plin. l. 17. c. 20.

Cardan. in subtil.

Mercur. Triumf.

Tris